

Nr 85.

Av herr **Westman m. fl.**, om ökat anslag till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Uppsala.

De svårigheter som starkt framträtt för Uppsala universitetsbibliotek, när det gällt att tillgodose den akademiska forskningens och undervisningens litteraturbehov, hava som bekant under en följd av år varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. Sålunda har riksdagen under de senaste fyra åren icke blott bifallit de framställningar om anslagshöjning, som av Kungl. Maj:t gjorts i syfte att bereda detta bibliotek ökade inköpsmöjligheter, utan riksdagen har även i ett fall, år 1927, på grund av enskild motion beviljat en höjning utöver det av Kungl. Maj:t äskade beloppet (15,000 kronor i stället för 5,000 kronor). Givetvis har situationen genom den successiva anslagshöjning, som detta tillmötesgående från riksdagens sida medfört, i icke ringa mån ändrats till det bättre. Men å andra sidan får den sålunda vunna förbättringen, såsom framhållits av universitetsmyndigheterna i Uppsala, absolut icke överskattas. Det får först och främst ihågkommas att universitetsbiblioteket ännu för helt få år sedan befann sig i en situation, som med fog måste anses som ett verkligt nödläge. De genom tidsförhållandena enormt stegrade bokpriserna hade drivit kostnaderna för tidskrifter och fortsättningsverk i höjden på ett sätt som nära nog fullständigt kringskurit möjligheterna för biblioteket att förvärva den i bokform nyutkommande litteraturen; de viktiga antikvariska inköpen, varmed besvärande luckor i bokbeståndet, uppkomna genom otillräckliga anslag under långliga tider, skulle fyllas, måste nedskäras till det yttersta (t. ex. under budgetåret 1927/1928 till 1,592 kronor) o. s. v. Att olägenheterna blevo så avsevärda hade utan tvivel till åtskillig del sin grund i den omständigheten, att universitetsbibliotekens karaktär av att vara universalbibliotek, med skyldighet alltså att tillgodose samtliga vid universiteten odlade vetenskaper, aldrig blivit vederbörligen beaktad, när det gällt utmätningen av inköpsanslag, detta ehuru man väl icke i längden lär kunna undgå att ta skäligen hänsyn till nämnda faktum, som vid anslagsfrågans bedömande väl rent av torde böra tillmätas en fundamental betydelse.

Att hitintills vidtagna åtgärder på intet sätt kunna anses tillfyllestgörande

framgår också med full tydlighet av den utredning rörande anslagsbehovet, som ingår i universitetsmyndigheternas petita till denna riksdag och som finnes utförligt återgiven under punkt 101 av åttonde huvudtiteln. Synnerligt avseende förtjänar här biblioteksledningens påpekande, att nuvarande medel icke på långt när förslå för att medgiva en rationellt ordnad nyanskaffning med skäligt tillgodoseende av skilda ämnen genom ett möjligast allsidigt anskaffande av den viktigaste och mest outhärliga litteraturen. Det har tvärtom ofta nog visat sig nödvändigt att starkt beskära inköpsförslag, som ingivas av de akademiska lärarna om anskaffning av för dem omedelbart nödvändig litteratur. De siffror, som anföras, bestyrka ävenledes, att läget måste betecknas som i hög grad otillfredsställande. Särskilt sedda mot bakgrunden av det utomordentligt omfattande och intensiva forskningsarbete, som i våra dagar bedrivs över all världen och som oavlatligt lägger nya forskningsområden under sig, måste de nuvarande inköpsresurserna framstå som alldeles otillräckliga. Slående riktigt är också det gjorda påpekandet, att de vidgade möjligheter som skapas för verksamheten på ett forskningsområde, exempelvis genom anslag till en ny institutionsbyggnad, automatiskt föra med sig ökade krav på universitetsbiblioteket såsom den central, som har att ansvara för tillgången till den erforderliga litteraturen. Oemotsägligt är ävenså att ett bibliotek, som genom en samlarverksamhet bedrivits genom århundraden, genom donationer o. s. v. kommit i besittning av dyrbara samlingar av skilda slag, t. ex. av handskrifter, inkunabler, gravyrer, musikalier etc. måste tillhandahålla forskningen jämväl den litteratur, äldre som nyare, som erfordras för att utnyttja dessa samlingar.

Det kan alltså fastslås att det för universitetets hela vetenskapliga verksamhet är ett intresse av största vikt att universitetsbiblioteket genom en effektiv anslagsökning snarast möjligt beredes tillfälle till bokinköp i större omfattning än för närvarande är möjligt. Detta kräves för att universitetet vid sin vetenskapliga verksamhet skall kunna hålla sig uppe i främsta ledet. En förlängning av det nuvarande otillfredsställande läget måste tydligen år för år menligt inverka på det vid universitetsbiblioteket bedrivna forsknings- och studiearbetet. Universitetsmyndigheternas framställning i saken grundar sig nu liksom under de närmast föregående åren på en ingående utredning, som av överbibliotekarien framlades redan för tre år sedan och som finnes återgiven under punkt 91 av 1929 års åttonde huvudtitel. Denna »utförliga och överskådliga redogörelse», vars riktighet ifråga om synpunkter och beräkningar den dåvarande departementschefen förklarade sig ingalunda vilja jäva och vars måttfullhet understrukits av kanslersämbetet (1930), ger på ett övertygande sätt vid handen att den anslagsökning, som nu ytterligare skulle erfordras, bör beräknas till 38,000 kronor. Icke heller i år ha några invändningar gjorts mot den förebrogta utredningen, men ehuru departementschefen förklarar sig gärna ha önskat att åtminstone i mera väsentlig mån kunna tillmötesgå den föreliggande framställningen, har han av

statsfinansiella hänsyn förklarar sig nödsakad att begränsa anslagsökningen till 5,000 kronor.

Det lär icke kunna bestridas att detta innebär en synnerligen hårdhänt nedskärning av ett äskande, vars behövlighet under flera år blivit vitsordad. Och med allt skäl torde det väl kunna ifrågasättas, om icke den statsfinansiella situationen dock borde ha kunnat lämna rum för större hänsyn till de tungt vägande skäl, som föreligga för en mera avsevärd anslagshöjning. Det gäller ju här dock en fråga, vilken som nämnt berör en vital punkt av hela universitetets verksamhet och som för forskningsarbetet äger en fullkomligt avgörande betydelse. Och det säger sig självt att denna fråga icke utan de menligaste följder kan lämnas obeaktad.

Med stöd av vad vi sålunda anfört få vi alltså härmed hemställa,
att riksdagen måtte bevilja en ökning av det till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Uppsala nu utgående extra reservationsanslaget å 104,500 kronor med 38,000 kronor (i stället för av Kungl. Maj:t begärda 5,000 kronor) och sålunda för nämnda ändamål för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 142,500 kronor.

Stockholm den 22 januari 1931.

K. G. Westman.

C. P. Wahlmark.

C. A. Reuterskiöld.

Alfred Petré.